یادداشت هفته

طرحی در جهت فرزندنیاوری!

محمدرضا رسولی

● رئیس کمیسیون مشترک طرح جوانی جمعیت و حمایت از خانواده، به‌تازگی از ارائه قوی‌ترین طرح مشوق فرزندآوری در کشور خبر داده است. براساس این طرح در کلان‌شهرهایی با جمعیت بیش از ۵۰۰ هزار نفر، اگر خانواده‌ای صاحب فرزند سوم به بعد شود، زمین ۱۵۰ تا ۲۰۰ متری به دو روش فروش اقساطی با قیمت تمام‌شده و یا به صورت ۹۹ساله که مالکیت آن بر عهده دولت است، در یکی از شهرهایی که جمعیت آن زیر ۵۰۰ هزار نفر است، واگذار می‌شود. به اعتقاد ایشان، واگذاری زمین طبق این طرح یک پشتوانه خیلی خوب مالی برای خانواده و آتیه فرزندان است!

بر کسی پوشیده نیست در شرایط کنونی که مردم به علت مشکلات اقتصادی توان تأمین هزینه‌های اولیه فرزند جدید را ندارند، واگذاری زمین آن هم در شهرهایی که جمعیت آن کمتر از ۵۰۰ هزار نفر است، بیشتر شبیه طنز تلخی است که به‌هیچ‌عنوان رغبتی به فرزندآوری ایجاد نمی‌کند. درست است که درحال‌حاضر در بحرانی‌ترین شرایط جمعیت ایران قرار داریم، اما راه برون‌رفت از وضعیت فعلی جمعیت کشور، این دست از اقدامات شتاب‌زده و نمایشی نیست. طبق پژوهشی که از سوی محققان صورت‌گرفته، مهم‌ترین دلایل تمایل‌نداشتن به فرزندآوری، نگرانی درباره تأمین آینده فرزندان جدید و افزایش مشکلات اقتصادی با آوردن فرزند دیگر گزارش شده است. کارشناسان بر این باورند؛ برطرف‌کردن مشکلات اقتصادی، فرهنگ‌سازی برای تغییر سبک زندگی و فراهم‌کردن زیرساخت‌های لازم برای ازدواج جوانان، حتی بدون تصویب سیاست‌های تشویقی، به تنهایی منجر به افزایش فرزندآوری خواهد شد. در کشور ما اظهارنظرهای کارشناسی در حوزه جمعیت زیاد است، اما در برنامه‌ها و اقدامات دستگاه‌های اجرائی هیچ نشانه‌ای از کشوری که در سراشیبی تند نرخ رشد جمعیت قرار دارد، دیده نمی‌شود. زیرساخت‌های رشد جمعیت به عوامل اقتصادی، سیاسی و اجتماعی بستگی دارد که رسیدگی به آنها کار دولت است، اما متأسفانه دولت اهتمامی نسبت به سیاست‌های کلی خانواده و جمعیت ندارد. نمونه آن؛ «مصوبه محدودسازی یارانه به متولدین سال ۱۳۹۹ و بعد از آن» و «کاهش پلکانی یارانه معیشتی بنزین با توجه به تعداد اعضای خانوار» است که در تضاد آشکار با سیاست‌های کلی جمعیت کشور قرار دارد. به گفته کارشناسان مقوله جمعیت باید در سطح کلان و توسط همه دستگاه‌ها حمایت و هدایت شود. مسئله جمعیت یک موضوع استراتژیک کشور است و مجلس و دولت باید به این موضوع مهم اهتمام ویژه داشته باشند.

خبر

محمود واعظی:

هدف در مناظرات زدن دولت است

● **ایسنا:** رئیس دفتر رئیس‌جمهوری در حاشیه جلسه هیئت دولت درباره مطالب مطرح‌شده توسط برخی از کاندیداهای انتخابات ریاست‌جمهوری در مناظره تلویزیونی، گفت: متأسفم از اینکه در این مناظره گویا هدف اصلی زدن و تخریب دولت است؛ البته اکثریت این افراد با تفکرات‌شان در هشت سال گذشته همواره این کار را کردند و توفیقات دولت را ندیدند. در مناظره‌ای که مردم منتظر دیدن توانایی‌ها و برنامه‌های کاندیداها هستند، کارشان این شد که جای طرح برنامه، شعار می‌دهند یا آرمان‌های خود را مطرح می‌کنند؛ اینها به آقای دکتر روحانی که یک‌دهم آنها وعده و شعار نداد، می‌گویند که بدهکار است و فکر نمی‌کنند که خودشان چهار سال بعد چگونه می‌خواهند جواب بدهند. گویا هدفی برای چهار سال ندارند بلکه هدفشان ۲۸ خرداد و کسب رأی است. محمود واعظی با تأکید بر اینکه دولت به‌معنای بیش از یک‌میلیون نفر است که در سراسر کشور طی هشت سال گذشته کار کردند، عنوان کرد: این‌گونه که عده‌ای صحبت می‌کنند، گویا دولت اصلا هیچ توفیقی نداشته است و حتی برخی فراتر از دولت رفته‌اند و از ۴۰ سال گذشته صحبت می‌کنند؛ گویی خودشان به‌هیچ‌وجه در این کشور نبودند و مسئولیتی نداشتند و در زمان انتخابات از خارج آمدند وضعیت را درست کنند که این وضعیت مایه تأسف است. در نظرسنجی‌ها درباره مناظره، می‌بینیم که مردم این نوع برخورد و حرف‌زدن نامزدها را اصلا خریداری نکردند. او همچنین درباره ادعای یکی از نمایندگان مجلس مبنی‌بر تلاش برای تصویب طرحی جهت جلوگیری از آمارسازی توسط دولت گفت: افراد نمی‌توانند آمار بدهند بلکه مراکزی براساس یک چارچوب علمی بررسی‌های شفاف می‌کنند و ماهانه آمار خود را اعلام می‌کنند. مشکل ما این است که آقایانی که در مناظره برخی آمار را اعلام می‌کنند، بگویند که آن را از کجا آورده‌اند و چرا به ادعای فردی در کلاب‌هاوس استناد می‌کنند.

نهادهای علمی بین‌المللی درباره وضعیت توسعه ایران چه می‌گویند و چه برنامه‌ای برای مبارزه با فساد دارند؟

رتبه پایین ایران در شفافیت و مقابله با فساد

ایران در شاخص جهانی ادراک فساد در سال ۲۰۲۰ در جایگاه ۱۴۹ است

قاسم ایزانلو . کارشناس اقتصاد

شرق: اگرچه بحث درباره ضرورت شفافیت و راه‌های مقابله با فساد در ایران همواره مطرح است؛ اما در روزهای منتهی به تغییر سکان‌دار دولت یا تغییر در رأس نهادهای مهم دیگر مانند مجلس، این موضوع بیش از هر زمان دیگری مطرح می‌شود.

این روزها و در فضای انتخابات ریاست‌جمهوری پیش‌رو و همچنین مناظره‌های کاندیداها هم، همه نامزدها دست‌کم درباره فساد افسارگسیخته و ضرورت مقابله با آن هم‌نظر هستند؛ هرچند ممکن است راه و روش آنها تفاوت‌های اساسی داشته باشد. به نظر می‌آید پرسش اصلی در فضای غیرشعاری، تعریف علمی از فساد و همچنین توضیح درباره برنامه‌ای جامع و کامل برای مقابله جدی با این معضل است.

«قاسم ایزانلو» کارشناس اقتصادی، در گزارش پیش‌رو که خلاصه‌ای از یک مقاله کامل‌تر است، در گام نخست از ملاک و معیارهای سنجش فساد می‌گوید و در ادامه به بررسی وضعیت و جایگاه ایران در دنیا در رتبه‌بندی سازمان‌های بین‌المللی می‌پردازد. این گزارش در پایان هم به صورت خلاصه از برنامه‌ای جامع برای مبارزه با فساد سخن می‌گوید و راهکارهایی را پیشنهاد می‌دهد.

۱- روش‌های سنجش فساد را می‌توان در دو دسته پیمایشی و غیرپیمایشی بررسی کرد. عموما روش‌های غیرپیمایشی به سبب زمان‌بربودن و نبود امکان قابلیت تطبیقی و مقایسه‌پذیری، چندان مورد توجه سازمان‌های بین‌المللی قرار نگرفته و مهم‌ترین شاخص‌های تعریف‌شده بین‌المللی برای اندازه‌گیری فساد، عموما دارای ماهیت پیمایشی هستند.

وضعیت ایران براساس شاخص‌های کلیدی توسعه‌ای

شاخص	سال	رتبه ایران	تعداد کشور مورد بررسی
GDP سرانه بر حسب برابری قدرت خرید	۲۰۲۰	۹۹	۲۰۴
تورم	۲۰۱۹	۷	۱۸۸
بیکاری	۲۰۲۰	۴۶	۲۰۶
ادراک فساد	۲۰۲۰	۱۴۹	۱۸۰
سهولت کسب‌وکار	۲۰۲۰	۱۲۷	۱۹۰
رقابت‌پذیری	۲۰۱۹	۹۹	۱۴۱
کامیابی لگاتوم	۲۰۲۰	۱۲۰	۱۶۷
BTI (شاخص تلفیقی برتلزمان استیفتانگ)	۲۰۲۰	۱۲۷	۱۳۷
بالاترین تجربه منفی (خشمگینی)	۲۰۱۹	۹	۱۴۰
آزادی اقتصادی	۲۰۲۰	۱۵۸	۱۸۰
نوآوری	۲۰۲۰	۶۷	۱۳۰

شاخص‌های ادراک فساد (Corruption Perception Index)، تجربه فساد (Bribery Payers Index) و بارومتر جهانی فساد (Global Corruption Barometer)، سه شاخص اصلی بین‌المللی سنجش فساد محسوب می‌شوند. باید توجه کرد که تعریف و ایجاد این شاخص‌ها حاصل یک فرایند تخصصی نسبتا پیچیده است. به‌عنوان مثال شاخص ادراک فساد (CPI)، حاصل ادغام روشمند ۱۳ شاخص است که از طرف منابع اطلاعاتی مختلف گردآوری شده است.

۲- با توجه به انتشار سالانه گزارش‌های جهانی شاخص ادراک فساد از سوی سازمان شفافیت بین‌الملل و قرارگرفتن ایران به‌عنوان یکی از کشورهای مورد بررسی از سال ۲۰۱۰، جدول شماره ۱، خلاصه اطلاعات مربوط به وضعیت و جایگاه ایران را نشان می‌دهد.

۳- براساس مطالعات نظری و تجربی متعدد، بین فساد اقتصادی و شاخص‌های کلیدی اقتصادی و اجتماعی (مانند کنش جمعی، حکمرانی، شفافیت، آزادی و رقابت اقتصادی، بی‌ثباتی و فقر) ارتباط معنادار آماری وجود دارد. این ارتباط فراتر از رابطه علی و معلولی بوده و در اغلب موارد، شاخص‌ها دارای ارتباط زنجیره‌وار چندوجهی هستند.

به تبعیت از چنین نتایج و یافته‌های متعدد نظری و تجربی، در سند چشم‌انداز کشور، در کنار اهدافی مانند به‌دور از فقر، فساد و تبعیض، اهداف توسعه‌ای دیگری مانند برخوردار از سلامت، رفاه، امنیت غذایی، تأمین اجتماعی، فرصت‌های برابر، توزیع مناسب درآمد، جایگاه اول اقتصادی، علمی و فناوری در سطح منطقه، حفظ کرامت و حقوق انسان‌ها، بهره‌مند از امنیت اجتماعی و قضائی، توانا در تولید علم و فناوری متکی بر سهم برتر منابع انسانی، رشد پرشتاب و مستمر اقتصادی، ارتقای نسبی سطح درآمد سرانه و رسیدن به اشتغال کامل، تبیین شده است.

با وجود اهداف مساعد کیفی ترسیم‌شده در سند چشم‌انداز کشور، بررسی و تحلیل داده‌ها و اطلاعات مربوط به وضعیت و جایگاه ایران از حیث شاخص‌های کلیدی توسعه‌ای نشان می‌دهد مرتبط با وضعیت نامناسب شاخص ادراک فساد در ایران، در اغلب شاخص‌های توسعه‌ای هم ایران جایگاه مناسبی ندارد. خلاصه نتایج و یافته‌های مرتبط با این موضوع در جدول شماره ۲ ارائه شده است.

۴- پس از انقلاب، در ایران بر مبارزه علیه فساد اداری-اقتصادی تأکید فراوان شده است، قوانین و مقررات و نهادهای زیادی برای مبارزه با فساد وضع و ایجاد شده است.

براساس مورد اجماع‌ترین شاخص جهانی سنجش فساد، ایران از حیث فساد اداری و اقتصادی، وضع نامساعدی دارد؛ بنابراین منابع کمیاب ملی که در این راه هزینه شده‌اند، کارایی و اثربخشی مساعدی نداشته‌اند، نتایج مطالعات بین‌المللی مرتبط با آسیب‌شناسی سیاست‌های مبارزه با فساد نشان می‌دهد موفقیت‌نداشتن این سیاست‌ها به دلیل پیروی از دیدگاه متعارف مبنی بر ایجاد فساد به دلیل کج‌رفتاری و کج‌منشی و بی‌توجهی به نقش بنیادین تحلیل هزینه-فایده و منطق انتخاب‌کردن و ضعف ترتیبات نهادی در ایجاد و گسترش فساد است.

جایگاه ایران در شاخص جهانی ادراک فساد برای بازه زمانی ۲۰۲۰-۲۰۱۰

کشور	شاخص	۲۰۱۰	۲۰۱۱	۲۰۱۲	۲۰۱۳	۲۰۱۴	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	۲۰۱۹	۲۰۲۰
ایران	نمره	۲۲	۲۷	۲۸	۲۶	۲۷	۲۷	۲۹	۳۰	۲۸	۲۶	۲۵
	رتبه	۱۴۶	۱۲۰	۱۳۳	۱۴۴	۱۳۶	۱۳۰	۱۳۱	۱۳۰	۱۳۸	۱۴۶	۱۴۹
تعداد کشور مورد بررسی		۱۷۸	۱۸۳	۱۷۶	۱۷۷	۱۷۵	۱۶۸	۱۷۶	۱۸۰	۱۸۰	۱۸۰	۱۸۰
نمره میانگین جهانی		۴۳	۴۳	۴۳	۴۳	۴۳	۴۳	۴۳	۴۳	۴۳	۴۳	۴۳

ضرورت احداث نیروگاه ۱۴۰۰مگاواتی سیریک

حمیدرضا عظیمی*

برق به عنوان یکی از مهم‌ترین زیرساخت‌های توسعه کشور، جزء لاینفک زندگی امروزی است که با پیشرفت تکنولوژی و نفوذ گسترده آن در زوایای مختلف زندگی، به یک نیاز بنیادی در جوامع بدل شده است. دستیابی پایدار و مطمئن به این مهم، مستلزم نیازسنجی، برنامه‌ریزی دقیق و تأمین منابع مورد نیاز است.

توسعه ظرفیت تولید برق کشور شامل آرایشی از نیروگاه‌های تأمین‌کننده بار پایه، میانی و پیک است. نیروگاه‌های بخاری و سیکل ترکیبی جهت تأمین بار پایه کشور مورد بهره‌برداری قرار می‌گیرند. در سال‌های اخیر ظرفیت توسعه تولید به نیروگاه‌های گازی و سیکل ترکیبی اختصاص یافته است که با توجه به دورنمای تأمین گاز برای تولید برق کشور در سال‌های آتی و به منظور افزایش اطمینان از تأمین برق کشور در شرایط اضطراری، اختصاص بخشی از ظرفیت تولید برق به نیروگاه‌هایی که متکی به سوخت گاز نیستند، همانند نیروگاه‌های بخاری ضروری است.

به همین منظور در راستای اجرای سیاست‌های صنعت برق کشور به منظور استفاده بهینه از سوخت مصرفی نیروگاه‌ها و افزایش راندمان تولید، تأمین برقی پایدار جهت عرضه به شبکه سراسری و توسعه سواحل مکران، احداث نیروگاه ۱۴۰۰مگاواتی سیریک از محل وام اعطایی دولت فدراسیون روسیه به دولت جمهوری اسلامی ایران در دستور کار شرکت مادرتخصصی تولید نیروی برق حرارتی قرار گرفت.

این نیروگاه دارای چهار واحد بخار ۳۵۰مگاواتی در ۱۴۰کیلومتری شرق شهرستان بندرعباس در ساحل دریای عمان و در زمینی به مساحت ۱۹۹ هکتار احداث می‌شود.

توانایی نیروگاه‌های بخار در تولید بار کامل در ماه‌های گرم سال (برخلاف توربین‌های گازی) از مشخصه‌های بارز این نوع نیروگاه بوده که با توجه به نیاز شبکه برق کشور درخصوص تأمین بار پایه توسط واحدهای با ظرفیت بالا، استفاده از این نوع نیروگاه‌ها را جهت تأمین برق پایدار و مطمئن برای شبکه برق کشور اجتناب‌ناپذیر می‌کند.

از سوی دیگر با توجه به چشم‌انداز بلندمدت توسعه‌ای در سواحل مکران لزوم ایجاد تأسیسات زیربنایی از جمله نیروگاه در این منطقه اهمیت دوچندان دارد. لازم به ذکر است احداث نیروگاه بخار در این منطقه از یک سو با توجه به دوربودن از مناطق مسکونی و صنعتی، از نظر مسائل پدافند غیرعامل بسیار مناسب است و همچنین به لحاظ امکان استفاده از آب دریا برای سیستم خنک‌کننده و دیگر مصارف نیروگاه، مصرف آب شیرین به‌طور کامل حذف می‌شود که با توجه به مشکلات تأمین آب مورد نیاز نیروگاه‌های بخار در مناطق مرکزی کشور این معضل را نیز حل کرده است.

از خصوصیات و امتیازهای دیگری نیروگاه‌های بخاری راندمان حرارتی بهینه آنهاست که با توجه به تکنولوژی مورد استفاده در این نیروگاه واحدهای بخاری آن با راندمان حرارتی حدود ۴۶ درصد با چند درصد افزایش نسبت به توربین‌های گازی در جایگاه بهتری قرار دارد.

قابلیت بهره‌برداری با استفاده از سوخت‌های ارزان‌قیمت از دیگر مزایای نیروگاه‌های بخاری است. این قابلیت با توجه به کمبودهای احتمالی گاز طبیعی در ایام سرد سال و عدم ضرورت استفاده از سوخت گران‌قیمت (گازوئیل) بسیار قابل توجه و بااهمیت است به‌طوری که دردسترس‌نبودن واحدها به‌دلیل کمبود و فقدان سوخت گاز طبیعی را تقریبا منتفی می‌کند. قابلیت بهره‌برداری و دردسترس‌بودن بالا از دیگر مزایایی است که معیار بسیار مهمی برای تولید بار پایه در شبکه محسوب می‌شود. همچنین کمترین هزینه نگهداری و تعمیرات به‌دلیل استهلاک کمتر تجهیزات نسبت به انواع دیگر نیروگاه‌های حرارتی و در نتیجه انجام تعمیرات در فواصل طولانی‌تر بخش دیگری از خصوصیات نیروگاه‌های بخاری است.

از دیگر امتیازات این نیروگاه‌ها تأثیر کمتر شرایط محیطی نیروگاه (ارتفاع ساختگاه از سطح دریا، دمای محیط و...) در میزان تولید است به طوری که تولید بار در طول فصول مختلف سال (تقریبا) ثابت مانده و به عبارت دیگر تأمین بار مورد نیاز شبکه در روزهای گرم تابستان که معمولا مصرف در اوج خود قرار دارد، قابل دستیابی است.

همچنین در این میان نباید از عمر طراحی و بهره‌برداری اقتصادی بسیار بالا نسبت به انواع دیگر نیروگاه‌ها غافل شد. از طرفی از بعد تولید الکتریسیته قابل فروش و درآمد مستقیم نیز واحدهای بخاری به‌دلیل قابلیت دسترسی (Availability) و قابلیت اطمینان (Reliability) بالا در جایگاه بهتری نسبت به نیروگاه‌های حرارتی دیگر قرار دارند.

در پایان بایستی به این مسئله نیز اشاره کرد که تجزیه و تحلیل هزینه‌ها و درآمدهای تولید در انواع نیروگاه‌ها نشان می‌دهد که یکی از اقتصادی‌ترین واحدها برای بهره‌برداری با ضریب بار بیش از ۶۰ درصد (که واحدهای بخاری به‌دلیل تولید بار پایه در این منطقه قرار می‌گیرند) واحدهای بخاری هستند.

***معاون توسعه طرح‌های شرکت مادرتخصصی تولید نیروی برق حرارتی**

خبر

۷ میلیون ایرانی رمزارز خریده‌اند

● **ایسنا:** اتاق بازرگانی ایران می‌گوید با وجود آنکه آمار دقیقی از فعالیت ایرانیان در حوزه رمزارز وجود ندارد، اما به نظر می‌رسد حدود هفت میلیون ایرانی در این حوزه وارد شده‌اند. با وجود آنکه دولت در ماه‌های گذشته تلاش کرده لااقل در حوزه استخراج رمزارزها مجوزهایی صادر کند و این کار را به دو حوزه قانونی و غیرقانونی تقسیم‌بندی کند، اما همچنان آمار دقیقی از تعداد ماینرهای فعال در ایران وجود ندارد و حتی با افزایش قطعی برق در فصل گرم امسال، انگشت اتهام به سمت آنها رفت. در کنار آن، با توجه به نبود متولی مشخصی برای رمزارزها، مشخص نیست مردمی که قصد ورود به این حوزه را دارند، پول خود را باید در اختیار چه صرافی قرار دهند و آیا اساسا دولت امکان نظارت بر این حوزه را دارد یا خیر. با وجود تمام این گمانه‌زنی‌ها، به نظر می‌رسد تعداد افرادی که در ایران نسبت به خرید و فروش رمزارزها اقدام کرده‌اند از چند میلیون نفر عبور کرده است. فرزین فردیس، عضو اتاق بازرگانی تهران، در این رابطه گفته است: من فکر می‌کنم در شرایط تازه و بعد از تجربه ریزش‌های اخیر در بازار رمزارزها، هیجانات پیوستن به این بازار در مردم فروکش خواهد کرد و افراد با آگاهی بیشتر وارد این بازار می‌شوند. این فعال اقتصادی افزود: در واقع در آینده‌ای نزدیک، افراد بیشتری به این جمع‌بندی می‌رسند که باید بازی‌کردن در زمین رمزارزها را یاد بگیرند و نیاز به «آگاهی» دارند. این تحلیلگر حوزه آی‌تی در پاسخ به این پرسش که نداشتن آمار مشخص چطور می‌تواند بر این بازار در ایران اثر بگذارد، توضیح داد: دولتی‌های ما، ماینینگ را تبدیل به امری زیرزمینی کردند. متأسفانه وزارت نیرو با این مسئله به صورت قهری برخورد کرد و تعداد زیادی از افراد را از فعالیت شناسنامه‌دار و قانونی دور و آنها را به ادامه‌دادن در بستری غیرشفاف، تشویق کرد. فردیس همچنین درباره آمار تعداد افرادی که در ایران رمزارز خریداری کرده‌اند، گفت: سناریوهای مختلفی درباره کسانی که خرید و فروش رمز کرده‌اند، با تخمین‌های متعددی وجود دارد. من فکر می‌کنم بین هفت تا هشت میلیون ایرانی، احتمالا مقداری دارایی از جنس رمزارز دارند. به گفته عضو اتاق بازرگانی تهران، این تخمین ریشه در تعداد اکانت‌های فعال بر صرافی‌های دیجیتال، دارد.